

Innlandet
fylkeskommune

Gjøvik videregående skole
30.12.2019

Fagkatalogen 2020-2021

Gjøvik videregående skole

Innhold

1. Innledning	6
1.1..... Viktig for studiespes-elever; Valg av programfag i vg2-vg3	6
2. Programområde for realfag.....	8
2.1..... Matematikk R og S	8
2.2..... Kjemi 1 og 2	9
2.3..... Fysikk 1 og 2	10
2.4..... Biologi 1 og 2	11
2.5..... Geofag 1 og 2	12
2.6..... Informasjonsteknologi 1 og 2	14
3. Programområde for språk, samfunnsfag og økonomi	16
3.1..... Engelsk – generelt om programfagene	16
3.1.1..... <i>Internasjonal engelsk</i>	16
3.1.2..... <i>Engelskspråklig litteratur og kultur</i>	17
3.1.3..... <i>Samfunnsfaglig engelsk</i>	17
3.2..... Fremmedspråk nivå III – Fransk, tysk, spansk	18
3.3..... Historie og filosofi 1 og 2	20
3.4..... Psykologi 1 og 2	22
3.5..... Rettslære 1 og 2	23
3.6..... Samfunnsfag	25
3.6.1..... <i>Sosiologi og sosialantropologi</i>	25
3.6.2..... <i>Politikk og menneskerettigheter</i>	26

3.6.3.....	Sosialkunnskap	27
3.7.....	Økonomistyring og Økonomi og ledelse	28
3.8.....	Markedsføring og ledelse 1 og 2	30
3.9.....	Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1 og 2	31
4. Valgfrie programfag (ikke fordypningsfag).....		33
4.1.....	Breddeidrett 1 og 2	33
4.2.....	Toppidrett 1 og 2	34
4.3. <i>Design og bærekraft - valgfritt programfag i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur.....</i>		<i>34</i>
4.4. <i>Arkitektur og samfunn - valgfritt programfag i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur.....</i>		<i>35</i>
4.5. <i>Kunst og skapende arbeid – valgfritt programfag i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur.....</i>		<i>37</i>
4.6. Foto og grafikk 1 og 2 – valgfritt programfag i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur.....		38
4.3.....	Bilde (fra medier og kommunikasjon)	40
4.4.....	Grafisk design (fra Medier og kommunikasjon)	40
4.5.....	Medieutvikling (fra Medier og kommunikasjon)	41
4.6.....	Danseteknikker (fra Musikk-dans-drama, Dans)	42
5. FAGBESKRIVELSER FOR IB-LINJA.....		43
5.1.....	English A, language and literature	43
The aims of the studies in language and literature are to enable students to:43		
Areas of exploration		44
The learner portfolio		44
5.2.....	Norwegian A	44
5.3.....	Language B (French, German and Norwegian)	45
5.4.....	Psychology	46

5.5.....	History	48
5.6.....	Physics	49
5.7.....	Biology	50
5.8.....	Chemistry	52
5.9.....	Mathematics: AA and AI	53
5.10. Theory of Knowledge		54
5.11. CAS: Creativity, Activity and Service		56

FAGKATALOGEN

2020-2021

1. Innledning

Fag som settes i gang etter fagvalget er avhengig av interessen og en totalvurdering. Det kan bli nødvendig med omvalg for noen dersom faget de velger ikke blir satt i gang.

Ved oversøkning til fag vil vi først prioritere elevene som trenger faget for å kunne få vitnemål, deretter vil de med lavest inntakspoengsum måtte gjøre omvalg. Dette gjøres i så fall til høsten når vi vet nøyaktig hvor mange som må tas ut av gruppa og hvilke inntakspoeng de har.

Læreplaner kan man lese på
<http://www.udir.no/Lareplaner/>

1.1. Viktig for studiespes-elever; Valg av programfag i vg2-vg3

Når du nå skal velge hvilke fag du skal ha i Vg2 og Vg3, må du huske på:

Du må ha minst to fag over to år. Dette blir fordypningene dine.

- Disse to fordypningsfagene må være innen samme programområde (enten realfag eller språk/samfunnsfag/økonomi).
 - Matematikk i Vg2 er obligatorisk (2P, S1 eller R1). Du velger tre fag i tillegg til matematikk.
 - I Vg3 er matematikk (S2/R2) et programfag, og kan da inngå som en av to fordypninger.
 - Velger du fremmedspråk nivå 3 i Vg3 vil du få fordypning når det kombineres med et valgfritt språk/samfunnsfag/økonomi-fag fra Vg2.

Studier som krever generell studiekompetanse (og dermed ikke spesielle fag):

Svært mange av studiene krever generell studiekompetanse. Eksempler på slike studier er sykepleie, psykologi/psykolog, eiendomsmegler, juss, mange økonomistudier, pedagogikk/de fleste pedagogiske studier, samfunnsvitenskapelige studier, fysioterapeut, sosionom m.fl.

Enkelte studier kan imidlertid ha krav om minimumskaraktter i fag.

Studier som krever spesielle fag

Flere studier som krever spesielle fag og/eller er populære har gjerne høy inntakssum. Det betyr at dersom du ønsker å søke deg inn på et slikt studium bør du velge fag du er motivert for å jobbe med.

Her presenteres fagkrav til enkelte studier. Listen er langt fra uttømmende, så dersom du har spørsmål om et spesielt studium kan du søke det opp (for eksempel på www.samordnaopptak.no) eller ta kontakt med UoY-rådgiver.

Sivilingeniør NTNU	R1 (S1 og S2), R2 og fysikk 1. Du må ha karakteren 4 eller bedre i R2.
Sivilingeniør ellers	R1 (S1 og S2), R2 og fysikk 1
Ingeniør (de fleste)	R1 (S1 og S2), R2 og fysikk 1 (noen få godkjenner alternativer til fysikk)
Realfagsstudier ellers	R1 (S1 og S2), pluss R2 eller en annen fordypning i realfag (fysikk 1+2, kjemi 1+2, biologi 1+2, informasjonsteknologi 1+2 eller geofag 1+2)
Medisin	R1 (S1 og S2), fysikk 1, kjemi 1 og kjemi 2
Veterinær	R1 (S1 og S2), kjemi 1 og kjemi 2
Økonomi	Mange studier krever generell studiekompetanse, noen krever utvidet matematikk (R1/S1+S2).

Ta kontakt med rådgiver dersom du har spørsmål til fag-/karakterkrav, eller hvis du lurer på hva som kan være lurt - selv om det ikke er krav om spesielle fag.

2. Programområde for realfag

2.1. Matematikk R og S

Matematikk er et fag som på en sentral måte preger vår moderne sivilisasjon, både som redskap til å forstå og fungere i samfunnet og som bærer av en tradisjon med røtter i mange av verdens gamle kulturer. Matematikk brukes til å utforske universet, systematisere erfaringer og beskrive og forstå naturgitte og samfunnsmessige sammenhenger.

Et viktig formål med programfaget er å skaffe den matematiske kompetansen som er nødvendig for å opprettholde og utvikle et høyteknologisk samfunn.

Programfaget matematikk gir fordypning i matematikk for videre studier og arbeid innen en rekke områder.

Matematikk R (R1 → R2)

Arbeid med faget gir en innføring i logisk og analytisk tankegang og øvelse i å lage matematiske modeller for å beskrive naturvitenskapelige sammenhenger.

Passer for:

- Elever med bakgrunn fra 1T
- Elever som vurderer å ta høyere utdanning innen realfagene
- Elever som kan tenke seg et arbeid innen naturvitenskap, medisin, teknologi, datafag, økonomi og utdanningssektoren

Gir:

- tilstrekkelig fordypning i matematikk for spesiell studiekompetanse.
- realfagpoeng: 0,5 (R1) + 1,0 (R2)

Matematikk S (S1 → S2)

Arbeid med faget gir øvelse i å lage matematiske modeller for å forstå og analysere viktige samfunnsproblemer og innen økonomi.

Passer for:

- Elever med bakgrunn fra 1P og 1T
- Elever som vurderer å ta høyere utdanning innen økonomi, samfunnsfag, språk
- Elever som kan tenke seg et arbeid innen sentrale samfunnsområder som f. eks. økonomi, helse, miljø og globalisering

Gir:

- realfagpoeng: 0,5 (S1) + 0,5 (S2)

Hovedforskjellen på R og S:

- Begge programfagene har emner innen **algebra, funksjoner** og **sannsynlighet**, men det er likevel stor forskjell på hva som blir behandlet innen disse emnene.
- Matematikk R har i tillegg geometri og differensiallikninger, mens Matematikk S har statistikk og lineær optimering.
- Elever som velger faget fysikk, bør velge **R**. **I tillegg bør alle som har tenkt å studere realfag eller teknologifag videre, velge R-matematikk. Fra 2018 innføres krav om R2 for de aller fleste realfaglige studier. Snakk med rådgiver hvis du er usikker.**

2.2. Kjemi 1 og 2

Vi er omgitt av kjemiske stoffer overalt. De fleste vil derfor ha nytte og glede av å lære kjemi. Kjemikere er viktige bidragsyttere i utvikling av fagområder som bioteknologi, nanoteknologi, medisin, farmasi, miljøfag, nye materialer og nye energikilder. Hvis du skal studere medisin, veterinærmedisin, farmasi, landbruksfag, tekniske fag eller andre realfag, vil du ha ekstra nytte av kjemi. Programfaget skal også bidra til forståelse av hvordan stoffer påvirker miljøet, og hvordan utvikling av nye industrielle metoder kan redusere belastningen på miljøet. Kjemikunnskaper er derfor viktig for å kunne gjøre seg opp meninger om og delta i samfunnsdebatten i en rekke spørsmål som forurensninger, kosthold, helse med mer. Du vil også få opplæring og øvelse i laboratoriearbeid hvor gjennomføring av forsøk og vurdering av resultater står sentralt. Dette oppøver evne til å arbeide systematisk og kritisk.

Programfag kjemi 1 (Må tas før kjemi 2)

Kurset omhandler og viderefører en del områder hvor de fleste har noen forhåndskunnskaper, som atomlære, periodesystemet, kjemiske bindinger og navnssetting på stoffer. Beregninger av masse og volumforhold i kjemiske reaksjoner, vurdering av hvilke reaksjoner som går av seg selv og beregning av energiutbytte ved kjemiske reaksjoner vil være nytt for de fleste. Forhold som avgjør farten på kjemiske reaksjoner og reaksjoner som kan gå begge veier (likevektsreaksjoner) er et annet viktig område av kjemien. Vann skal også behandles med tanke på spesielle egenskaper og bruk som drikkevann. Du vil også lære om oppbygningen av og virkemåten til forskjellige typer vaskemidler. I forbindelse med syrer og baser skal du lære om målinger og beregninger av pH og bruke titrering som

metode for å bestemme konsentrasjonen av sure og basiske løsninger. Organisk kjemi er et stort emne. Det er i dag kjent nærmere 30 millioner ulike organiske stoffer. Du vil lære om den systematiske inndelingen av organiske stoffer i stoffgrupper, om navnsetting, egenskaper bruk og framstilling av forskjellige organiske stoffer.

Programfag kjemi 2

Kurset bygger for en stor del på stoff fra kjemi 1. Du vil lære litt om hvordan det i dag forskes for å finne fram til stoffer som er best mulig tilpasset bruken og som belaster miljøet minst mulig. Under syrer og baser vil en gå videre med beregninger av pH i løsninger som kalles buffere, hvor pH er forholdsvis stabil. Redoksreaksjoner er kjemiske reaksjoner hvor det overføres elektroner. Redoksreaksjoner er viktig i forbindelse med binding og frigjøring av energi slik som fotosyntese og forbrenning. I kjemisk analyse skal du lære å påvise ukjente stoffer. Dette er morsomt detektivarbeid! I organisk kjemi går en videre fra det en lærte i kjemi 1, og tar blant annet opp reaksjonstyper og påvisningsreaksjoner. Du vil også lære om separasjonsmetoder og moderne analysemetoder som massespektrometri og NMR-spektroskopi. Næringsstoffenes kjemi (karbohydrater, fett og proteiner) blir også behandlet. Du skal også lære om kjemiske reaksjoner i levende celler. Elektrokjemien omhandler korrosjon, kjemien i batterier og hvordan en kan få elektrisk strøm fra kjemiske reaksjoner. Bruk av moderne syntetiske materialer og vurdering av materialer med hensyn til egenskaper, gjenbruk og miljøhensyn blir også behandlet.

2.3. Fysikk 1 og 2

Menneskene har alltid undret seg over naturen og vært opptatt av å forstå den. Gjennom eksperimenter, observasjoner og teoretisk arbeid er fysikerne kommet langt i å finne grunnleggende prinsipper og lover som beskriver og forutsier fenomener i naturen og i universet.

Programfaget fysikk skal bidra til forståelse av natur, teknologi og fenomener i dagliglivet. Det gir grunnlag for å bruke fagkunnskap i ulike sammenhenger, fra praktiske situasjoner i hverdagen til avgjørelser som påvirker samfunnsliv, natur og miljø. Programfaget fysikk gir innføring i fysikkens begreper, symboler og språk, og knytter teori og beregninger til observasjoner og praktisk laboratoriearbeid. Programfaget skal bidra til å vise fysikkfagets bruk av matematikk og hvordan matematikken brukes til å modellere virkeligheten. I tillegg skal programfaget gi innsikt i at fysikk er en del av kulturarven, og at faget må ses i et historisk perspektiv.

Programfaget skal bidra til å øve opp kritisk holdning til undersøkelser og påstander og gi trening i å argumentere for løsninger på fysikkfaglige problemstillinger. Slik skal opplæringen styrke den enkeltes evne til å skille mellom vitenskapelig basert kunnskap og kunnskap som ikke er basert på vitenskapelige metoder. Programfaget skal gi forståelse av fysikkfaglige problemstillinger og av prosesser som fører til økt innsikt, noe som er et viktig grunnlag for flere studier i høyere utdanning.

Struktur

Fysikk består av to programfag: fysikk 1 og fysikk 2. Fysikk 2 bygger på fysikk 1.

Programfaget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål for. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Programfag: **Fysikk 1**

Hovedområder:

Klassisk fysikk

Moderne fysikk

Å beskrive naturen med matematikk

Den unge forskeren

Fysikk og teknologi

Programfag: **Fysikk 2**

Hovedområder:

Klassisk fysikk

Moderne fysikk

Å beskrive naturen med matematikk

Den unge forskeren

Fysikk og teknologi

2.4. Biologi 1 og 2

Mennesket har alltid vært avhengig av kunnskaper om naturen for å overleve. Biologisk kunnskap inkluderer alt fra det forunderlige som skjer på mikronivå i det indre av cellene, til samspillet i økosystemene på jordkloden. Faget gir kunnskap knyttet til biologisk mangfold, miljøutfordringer, bærekraftig utvikling, bioteknologiske spørsmål og spørsmål knyttet til kropp og helse.

Programfaget skal gi grunnlag for å bruke biologisk fagkunnskap i ulike sammenhenger, i praktiske situasjoner i hverdagen og til vurderinger omkring etiske spørsmål. Det er allmenndannende og gir samtidig et godt grunnlag for videre studier innenfor biologi og biologirelaterte fag, som for eksempel medisin, farmasi, miljøstudier og landbruksfag.

Praktiske ferdigheter og opplevelser fra laboratorium og feltarbeid sammen med teoretiske kunnskaper, er grunnleggende for biologisk forståelse og blir vektlagt i biologifaget.

Biologi består av to programfag: biologi 1 og biologi 2. Fagene er bygd opp slik at de kan velges uavhengig av hverandre, men det er en stor fordel å ta biologi 1 før biologi 2.

Biologi 1 tar for seg ulike typer celler og planter og dyr (inkludert mennesket) og deres tilpasning til miljøet de lever i. Det dreier seg blant annet om transport av stoffer, gassutveksling, ekskresjon, formering, immunforsvar. Vi lærer om hva biologisk mangfold innebærer, og om hvordan vi klassifiserer alle livsformene.

Biologi 2 omfatter populasjoner og økosystem og miljø, men vi går også helt inn i celler og studerer fotosyntese og celleånding i detalj. DNA og RNA, enzymer, genetikk, genteknologi og evolusjon er andre viktige emner. Det er veldig fint å ha faget kjemi ved siden av, da det øker forståelsen av biologien.

2.5. Geofag 1 og 2

Har du noen gang tenkt på hvorfor skyene ikke faller ned fra himmelen eller hvordan man henter ut olje som ligger 5 kilometer nede i havbunnen i Nordsjøen? Dette er noen få av mange tema som blir belyst i geofag. Nysgjerrigheten om hvordan jorda og atmosfæren fungerer har interessert menneskeheten i århundrer. Denne nysgjerrigheten er også drivkraften for mange forskere rundt om i verden, og den gir oss kunnskap og kompetanse om hvordan vi kan utnytte naturressursene rundt oss og hvordan vi kan løse større og mer alvorlige utfordringer.

Jorda vår er på vei inn i en krise. Temperaturen i atmosfæren stiger hurtig og ukontrollert på grunn av menneskeskapt utslipp av drivhusgasser. Denne temperaturøkningen vil om få år gi oss merkbare og ubehagelige konsekvenser som ekstreme klima- og vær-situasjoner og naturkatastrofer som vil kreve mange liv, etterlate seg enorme ødeleggelser og føre til store menneskelige, samfunnsmessige og økonomiske påkjenninger. Hvis du vil lære mer om klimaproblematikken så er dette et av mange aktuelle tema i geofag.

Programfaget behandler også tema som geologi og platetektonikk. Geologi er et viktig område med tanke på utvinning av olje, kull og gass, samt mineraler. Norge får store inntekter fra å utvinne olje og gass fra havbunnen, med teknologi og kompetanse som er verdensledende. Platetektonikken danner grunnlaget for forståelsen av jordskjelv og vulkanutbrudd. Dette er naturens mest voldsomme krefter og kan påvirke store områder på få minutter.

Isbreer og permafrost dekker store deler av jordens polarområder. Over 70 % av alt ferskvann på jorda ligger lagret i Antarktis alene! Dette enorme kontinentet er dekket av mer enn 4 km tykk is og påvirker klimaet på hele kloden. Isbreer former mye av landskapet i polarområdene og sørger også for vann til tusener av mennesker slik som India og Bangladesh. I Norge spiller isbreene en viktig rolle innen kraftproduksjonen og dette vil du stifte nærmere bekjentskap med på ekskursjoner.

Geofag 1 og Geofag 2 er bygd opp slik at de kan velges uavhengig av hverandre, men det er en stor fordel å ta Geofag 1 før Geofag 2..

Programfag: **Geofag 1**

Hovedområder:
Geoforskning
Jorda i forandring
Naturkatastrofer
Geofaglig verktøykasse

Programfag: **Geofag 2**

Hovedområder:
Geoforskning
Jorda i forandring
Klimaendringer
Georessurser

2.6. Informasjonsteknologi 1 og 2

Informasjonsteknologien har hatt stor betydning for samfunnsutviklingen de siste tiårene. Teknologien har i løpet av kort tid endret kommunikasjonsmønsteret i samfunnet og skapt nye arbeidsplasser og lærings- og forskningsarenaer. Samfunnet har behov for mennesker som kan forstå, benytte og videreutvikle informasjonsteknologien, men samfunnet trenger også mennesker med en bevisst og kritisk holdning til hva teknologien gjør med mennesker og samfunn. Informasjonsteknologien gir muligheter for å lage helt nye produkter og tjenester gjennom kreativitet og samarbeid over faggrenser, og bidrar dermed til teknologisk innovasjon.

Programfaget skal gi trening i kreativ tenkning og problemløsning og i å formulere presise beskrivelser og finne generelle mønstre. Programfaget skal bidra til å gi innsikt i hvordan informasjon i form av tall, tekster, bilder, grafikk, film, lyd og animasjoner kan struktureres og behandles automatisk som data, og hvilke krav det setter til datamaskiner og annet digitalt utstyr. Gjennom programfaget skal den enkelte få erfaring med bruk av moderne teknologi og relevante utviklingsverktøy, og hvordan sammensmelting av data-, lyd- og bildeteknologi kan gi rom for skapende bruk av teknologien.

Struktur

Informasjonsteknologi består av to programfag: Informasjonsteknologi 1 og Informasjonsteknologi 2. Fagene er bygd opp slik at de kan velges uavhengig av hverandre.

Programfaget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål for. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Programfag: Informasjonsteknologi 1

Hovedområder:

Digital samtid
Nettsteder og multimedier
Databaser

Programfag: Informasjonsteknologi 2

Hovedområder:

Planlegging og dokumentasjon

Programmering

Multimediautvikling

3. Programområde for språk, samfunnsfag og økonomi

3.1. Engelsk – generelt om programfagene

Engelsk er et av verdens mest utbredte fremmedspråk. Det brukes både som nasjonalspråk og som kommunikasjonsspråk mellom folk med ulike morsmål og ulik kulturbakgrunn. Internasjonale nyhetsmedier og en rekke aktører innenfor musikk, film og andre kulturuttrykk benytter ofte engelsk. God kompetanse i engelsk gir derfor adgang til informasjonskilder og til et internasjonalt kultur- og samfunnsliv. Med Storbritannia og USA som utgangspunkt skal programfaget gi grunnlag for å forstå vesentlige trekk ved globale samfunnsspørsmål og det internasjonale nyhetsbildet.

Både i Norge og i utlandet brukes engelsk innen høyere utdanning, vitenskap og arbeidsliv. For å kunne delta i samfunnsliv og arbeidsliv, både nasjonalt og internasjonalt, blir det stadig mer nødvendig å beherske engelsk på et avansert nivå. Fordi engelsk brukes over hele verden og i alle kulturer blir interkulturell kompetanse en naturlig og nødvendig del av språkkompetansen. Programfaget kan bidra til økt innsikt i andre menneskers levekår, livssyn og kulturytringer, og dermed åpne dører til de mange land og kulturer som bruker engelsk.

Internasjonal engelsk er basisfaget som normalt tas i VG2, Engelskspråklig litteratur og kultur og Samfunnsfaglig engelsk bygger begge på Internasjonal engelsk, men er helt uavhengige av hverandre ellers og kan til og med tas uavhengig av hverandre.

3.1.1. Internasjonal engelsk

Dette engelskfaget vil være svært nyttig for alle elever på studiespesialiserende utdanningsprogram. Enten de velger programområdene språk, realfag eller samfunnsfag og økonomi trenger de gode engelskkunnskaper for å lese lærebøker på engelsk, om de går på norske studiesteder eller i utlandet.

Faget som bygger på fellesfaget engelsk, tar sikte på å få eleven til å forstå/arbeide med dagsaktuelle og tidløse spørsmål med utgangspunkt i litterære tekster. Som en del av faget skal de presentere et større fordypningsarbeid med emne fra internasjonal engelsk eller et annet fag innen eget programområde. Slik vil de lære å forstå og å bruke fagterminologi fra fordypningsfagene med sikte på seinere studier og framtidig yrke.

Gjennom opplæringen skal elevene blant annet også finne fram til og drøfte internasjonale utdanningstilbud og arbeidsmuligheter.

3.1.2. Engelskspråklig litteratur og kultur

Dette faget som bygger på Internasjonal engelsk, fokuserer på å forstå litteratur og andre kulturelle uttrykksformer i et kulturhistorisk og samfunnsmessig perspektiv. Du skal jobbe i dybden med flere skjønnlitterære verk, filmer, tekster m.m. og det skal være eksempler som er hentet fra renessansen og fram til i dag. Du skal bli bedre skriftlig og muntlig med særlig fokus på å analysere stil og form og du skal på slutten av året kunne bruke et rikt, nyansert og presist ordforråd til å kommunisere om litteratur og kultur samt drøfte lange og språklig krevende framstillinger med allment, faglig og litterært innhold. I løpet av året skal elevene presentere et større fordypningsarbeid.

3.1.3. Samfunnsfaglig engelsk

Samfunnsfaglig engelsk bygger også på Internasjonal engelsk, men i stedet for å jobbe primært med skjønnlitteratur skal dette faget først og fremst sette deg i stand til drøfte hvordan sentrale historiske hendelser og prosesser har påvirket utviklingen av det amerikanske og det britiske samfunnet og andre deler av den engelskspråklige verden. Som en del av dette skal du drøfte spørsmål knyttet til sosiale og økonomiske forhold i noen engelskspråklige land og analysere en regional eller internasjonal konflikt der minst ett engelskspråklig land er involvert. Faget vil i stor grad bestå av drøftinger med utgangspunkt i samfunnsfaglige tekster av alle slag men det er også et læreplanmål som krever en del skjønnlitteratur og film. I dette faget skal litteraturen hentes fra tidsperioden 1900 og fram til i dag. Også samfunnsfaglig engelsk har krav om et større fordypningsarbeid.

Internasjonal engelsk og ENTEN Samfunnsfaglig engelsk ELLER Engelskspråklig litteratur blir en fordypning.

OBS: Det er mulig å ta både Samfunnsfaglig engelsk og Engelskspråklig litteratur i vg3 så lenge man ellers oppfyller kravene til fordypning.

3.2. Fremmedspråk nivå III – Fransk, tysk, spansk

I et samfunnsperspektiv er det viktig å beherske flere språk. Det er en forutsetning for samkvem og samarbeid innen handel, reiseliv, kultur, forskning og utdanning, nasjonalt og internasjonalt. God kompetanse i språk vil også kunne være grunnlag for aktiv deltakelse i demokratibyggende virksomhet på tvers av landegrensene og kulturforskjeller.

Programfaget skal gi muligheter til opplevelser, glede og personlig utvikling, samtidig som det åpner for større muligheter i arbeidslivet og for studier i flere språkområder.

Programfaget kan også bidra til å utvikle interesse og toleranse, fremme innsikt i egne livsvilkår og egen identitet, og bidra til leseglede, kreativitet, opplevelse og personlig utvikling.

Sentralt i språklæring er et variert ordforråd, språkstrukturer på setnings- og tekstnivå og innsikt i bruk av språket. Utforsking av likheter og ulikheter mellom morsmålet og målspråket inngår i hovedområdet. Kritisk bruk av ulike kilder inngår også.

Kommunikasjon dreier seg om formidling av mening gjennom fremmedspråket. Det omfatter lytting, lesing, skriving, muntlige framstillinger og muntlig spontan samhandling som er knyttet til ulike kommunikasjonssituasjoner, medier, sjangere og språkfunksjoner.

Hovedområdet språk, kultur og samfunn dreier seg om kulturforståelse i vid forstand. Det omfatter emner knyttet til ulike sider ved målspråklandenes samfunnsliv og kultur og bevisstgjøring om kulturelle likheter og ulikheter og hva de betyr for kommunikasjon.

Fremmedspråk I, II og III (Programfag)

Fremmedspråk I er et begynnerkurs og har samme kompetansemål som fellesfaget Fremmedspråk nivå I. Fremmedspråk II baserer seg på at man har Fremmedspråk I fra grunnskole eller videregående skole, mens **Fremmedspråk III baserer seg på at man har Fremmedspråk II fra videregående skole.**

I Oppland tester man nå ut Østfoldmodellen, dvs. at Fremmedspråk III deles i en skriftlig del som undervises nettbasert, mens den muntlige delen undervises som et 2-timers fag på skolen. På den måten kan flere skoler tilby nivå III selv når det er få elever som ønsker faget.

Fremmedspråk utover det obligatoriske gir ½ tilleggs poeng for henholdsvis nivå I og nivå II, mens nivå III gir et helt tilleggs poeng.

SKOLEÅRET 20-21 TILBYR VI KUN NIVÅ 3! Sammen med et valgfritt fra Språk/Samfunnsfag/Økonomi vil Fremmedspråk nivå 3 kunne regnes som en fordypning.

Hvorfor velge FRANSK?

Fransk er et verdensspråk og snakkes på alle kontinenter. Den franskspråklige befolkningen representerer ¼ av verdens stater og til sammen 500 millioner mennesker.

Språkkunnskaper i fransk er viktig for videre studier i Frankrike, et land der mange norske studenter tar utdanningen sin.

Innenfor olje og energi er det et tett samarbeid mellom Norge og Frankrike, noe som for eksempel "Trollsamarbeidet" om gass fra Norge er eksempel på.

Fransk er et meget viktig språk innen diplomatiet, utenrikstjenesten ellers, politikk og internasjonale organisasjoner, for eksempel FN, UNICEF, den internasjonale olympiske komite m.fl.

Hvorfor velge TYSK?

Ca. 120 millioner har tysk som morsmål. Ifølge EUs egen meningsmåling kan hver tredje europeer kommunisere på tysk. Etter engelsk er tysk det mest brukte språket på Internett

Særlig innen industri, økonomiske og tekniske yrker er det stor handel og tett samarbeid med det tysktalende området. Store norske konserner som Hydro og utenlandske konserner i Norge som Siemens sender jevnlig ansatte for kortere og lengre opphold til Tyskland, Sveits og Østerrike.

Medisin og fysioterapi er eksempler på populære studier for nordmenn i tysktalende land.

Tysk er et språk som er nært i slekt med norsk, og som på tross av en noe strengere grammatikk er lett å lære for alle som behersker norsk godt. I tillegg finnes det en stor litterær kulturskatt, spennende historie og store mennesker med tilknytning til det tyske språkområde.

Tysk er det språket som flest europeere har som sitt morsmål, ca. 100 millioner.

Hvorfor velge SPANSK?

Spansk er det offisielle språk i 20 land i verden i dag. Gjennom arbeidet med spansk får du et innblikk i mange spennende kulturer – både i Spania og Latin-Amerika. Dessuten er spansk det mest brukte språket i U.S.A. etter engelsk.

Spania er fremdeles turistland nr.1, og Latin-Amerika øker stadig i popularitet som reisemål.

Mange velger å ta deler av sin høyere utdanning i et spansktalende land. Dette gjelder innenfor områder som handel, økonomi, reiseliv og bistandsarbeid.

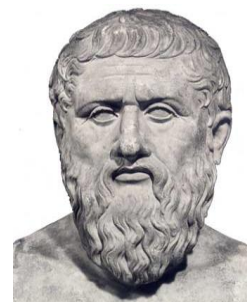
Det er lett å lære uttalen på spansk. Du blir fort flink til å uttale og skrive lydene riktig. Verbsystemet er "ryggraden" i språket, og lærer du først dette, er mye av jobben gjort.

Stadig flere velger å lære spansk. På verdensbasis er det i dag over 40 millioner som lærer språket. Nå har også du muligheten til å bli en av disse.

3.3. Historie og filosofi 1 og 2

Hva er faget historie og filosofi?

Faget er med på å gi en generell kompetanse gjennom studier av vestens kultur og tenkning, slik den kommer til uttrykk i noen av historiens mest innflytelsesrike tekster. Du vil dessuten få øving i å analysere komplekse problemstillinger, tenke i helheter, fremme gode argumenter og avsløre dårlige argumenter i en gitt sak. Dette er grunnleggende ferdigheter i alle typer arbeid. Faget gir deg en tverrfaglig kompetanse og evne til selvstendig tenkning, slike

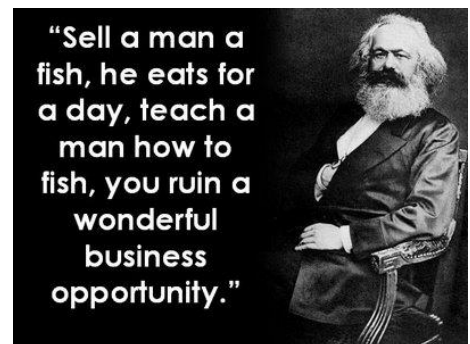

kvaliteter er etterspurt i organisasjoner, kommune, stat og næringsliv.

Historie og filosofi 1 gir en gjennomgang av viktige historiske hendinger og utviklingstrekk. Vi tar også for oss den filosofiske bakgrunnen for idealer og verdier som har preget kulturer og samfunn i fortiden, og som fremdeles har betydning i vår tid. Denne kunnskapen er ikke minst viktig for å forstå andre kulturers verdigrunnlag slik at en kan få en dialog på tvers av historiske motsetningsforhold. Vi tar for oss tekster fra babylonske skapelsesmyter til 1800-tallets politiske tenkning.

I Historie og filosofi 1 legger vi vekt på å kunne lese ulike kilder og forholde oss kritisk til dem. Vi arbeider også med den filosofiske samtalen og lærer å argumentere for og imot filosofiske spørsmål som står sentralt i de ulike periodene.

Historie og filosofi 2 konsentrerer seg om den moderne tiden, dvs. fra ca 1750 fram til i dag. Vi ser på hvordan det moderne samfunnet ble skapt og hvilke filosofiske tankegangener som ligger bak det, med fokus bl.a. på kjente filosofer som Karl Marx, Friedrich Nietzsche, Søren Kierkegaard. Vi går dypere inn i historiske hendelser som er nevnt i fellesfaget Historie, og diskuterer utfordringene filosofene traff i møte med disse hendelsene og hvordan de påvirket tankegangene sine. Vi dekker temaer som vitenskapsfilosofi, eksistensialisme, fascisme, feminisme.

I Historie og filosofi 2 er filosofisk samtale en av de viktigste arbeidsmetodene. Elevene oppfordres til å tenke selvstendig, undersøke egne forestillinger og utfordre hverandres meninger. Vi bygger videre på arbeid gjort i Historie og Filosofi 1 for å utvikle en større historiebevissthet.

3.4. Psykologi 1 og 2

Hva er psykologi? Psykologi er læren og vitenskapen om hvordan mennesker sanser, tenker, føler, handler og utvikler seg, universelt og under bestemte livsomstendigheter.

Den vitenskapelige psykologien bruker naturvitenskapelige, samfunnsvitenskapelige og humanistiske metoder. Resultatene fra forskningen anvendes i mange sammenhenger til forståelse av mennesket.

Fagets historiske bakgrunn inneholder filosofisk og vitenskapelig teoridannelse. Psykologien i videregående skole vil også omfatte nyere forskning og nyere teorier innenfor utviklingspsykologien, sosialpsykologien og områdene kognisjon (problemløsning) og læring, samt personlighet og identitet.

Faget innbyr til tverrfaglige perspektiv og tverrfaglig samarbeid. og gir god støtte og mulighet til videreutdanninger innen yrker hvor en skal arbeide med mennesker, små eller store!

Hvorfor bør du velge programfaget psykologi?

Et meget spennende, variert og nyttig fag! (hvis du liker mennesker...)

Faget kan bidra til de fleste andre fag og til det integrerte menneske

Du kan ha stor nytte av psykologiske kunnskaper også i ditt eget liv!

For eksempel:

Hvordan få et positivt og realistisk selvbilde og selvtillit?

Hva er stress? Hvordan mestre stress?

Hvilken mulighet har jeg til å styre mitt liv og mine valg?

Hva er fobier? Hva er prøve- og prestasjonsangst? Hvordan våge å snakke i klassen?

Arbeidslivet i dag forutsetter at du har kjennskap til menneskers behov og reaksjoner

Du får stor mulighet til å tenke selv, reflektere og lære samspill og samhandling på flere nivåer. Du har stor mulighet for egenutvikling og til å få kunnskaper om hva som fremmer og hemmer psykisk helse. Faget gir basiskompetanse for videre studier og bruker varierte arbeidsmetoder!

Struktur: Psykologi består av to programfag: Psykologi 1 og Psykologi 2. Programfagene kan velges uavhengig av hverandre.

Psykologi 1: Utviklingspsykologi, mennesket og læring, psykologiens biologiske grunnlag, mennesket og helse

Psykologi 2: psykologien i dag, sosialpsykologi, kommunikasjon, helsepsykologi

3.5. Rettslære 1 og 2

Du har kanskje sett filmer der en forbryter får fengselsstraff? I rettslære 1 får du lære om hva som skal til for at noen kan straffes, og hvor streng straffen blir. Du lærer å finne de riktige lovene og å tolke loven. Du lærer å finne avgjørelser i lignende saker som domstolen har avsagt på Lovdata.no.

Visste du at dersom du kjører på en person kan du bli straffet for uaktsomt drap? Du får også være tilstede i en rettssak og se hvordan en straffesak foregår.

Du har kanskje selv opplevd eller kjenner noen som har opplevd at foreldrene går fra hverandre etter at de har vært gift eller samboere i mange år? I familieretten blir du kjent med reglene for hvem av foreldrene barna skal bo hos og hvem som skal overta boligen og hvordan det økonomiske oppgjøret blir etter et samlivsbrudd.

Hva skjer hvis noen dør – hvem skal ha arven? I arveretten lærer du om lovens arvetavle, dvs. hvem som skal arve hvis det ikke er skrevet noe testament, og hvilken betydning et testament har.

Kanskje du har en jobb ved siden av skolen? Har du en skriftlig arbeidsavtale? Hva med dine rettigheter med hensyn til ferie og feriepenger, kjenner du de? Dette kan du lære om i arbeidsretten.

Har du opplevd at noen har ødelagt noe du eier? Har du fått erstatning for dette? I rettslære 2 lærer du hva som skal til for at du skal kunne få erstatning og at du kan bli ansvarlig for skader du gjør. Foreldrene kan også bli erstatningsansvarlig for sine barns handlinger.

Er du opptatt av menneskerettigheter? Her lærer du om hvilke lover som regulerer dette.

Kanskje du har kjøpt en pc eller en mobiltelefon som har feil eller går i stykker etter kort tid. I kjøpsretten lærer du om hvilke rettigheter du har til å få en ny pc eller en ny mobiltelefon. Hvor mange ganger skal forretningen få forsøke å rette feilen før du kan kreve å få en ny pc?

Vet du i hvilke tilfelle du har angrerett?

Alt dette og mer lærer du i rettslære. Du lærer metoder for å løse juridiske problemer, og du skal finne lovteksten og tolke loven samt drøfte og komme til en konklusjon. Du får nærmest en dommers rolle. Du utvikler din evne til å bruke loven og til refleksjon og kritisk tenking. Rettslære skal bidra til at du kan se en sak fra flere sider og skille mellom rett og urett.

Rettslære 1 har 6 hovedområder:

- Metodelære
- Familierett
- Arverett
- Arbeidsrett og likestilling
- Strafferett
- Rettergangsordningen

Rettslære 2 har 6 hovedområder:

- Metodelære
- Erstatningsrett
- Menneskerettigheter
- Avtalerett
- Kjøpsrett og forbrukerrettigheter
- Forvaltningsrett

3.6. Samfunnsfag

Her tilbyr vi 3 fag der man kan kombinere to valgfrie til en fordypning. De kan tas uavhengig av hverandre.

3.6.1. Sosiologi og sosialantropologi

Sosiologi og sosialantropologi er samfunnsfag som skal hjelpe deg til å forstå mer av samfunnet rundt deg. I samfunnsfagene er det viktig å ha en spørrende holdning til det du ser rundt deg. Samfunnsfagene forsøker å finne svar på hvordan samfunnet er bygget opp og hvorfor vi oppfører oss som vi gjør.

Faget er bygd opp rundt fem hovedområder:

- **Hovedområdet samfunnsvitenskapelige tenkemåter** handler om tenkemåter i sosiologi og sosialantropologi, sosial atferd og sosiale systemer. Det dreier seg også om hvordan samfunnsforskeren innhenter kunnskap om samfunnet.
- **Hovedområdet kulturforståelse** handler om likheter og forskjeller mellom kulturer. Det dreier seg også om stabilitet og endring i kulturer, familie- og slektskapsordninger, ekteskapets funksjoner og religionens betydning for individ og samfunn.
- **Hovedområdet sosialisering** dreier seg om sosialisering i ulike kulturer, primær- og sekundærgrupper og om massemedienes rolle i sosialiseringen. Det handler også om kommunikasjon mellom mennesker og sosiale avvik.
- **Hovedområdet produksjon og arbeid** handler om produksjon i ulike kulturer og tidsepoker og om arbeidets betydning for individ og samfunn. Det dreier seg om organisasjonsteorier, arbeidsmiljø, kunnskaps- og informasjonssamfunnet og internasjonal arbeidsdeling.
- **Hovedområdet fordeling av goder** handler om makt og fordelingsspørsmål i forhold til politiske ideologier. Det dreier seg også om lagdeling, klasser, sosial ulikhet og mobilitet.

De fleste elevene tar faget i VG2. Sammen med enten Sosialkunnskap eller Politikk og menneskerettigheter kan det regnes som en fordypning.

3.6.2. Politikk og menneskerettigheter

Programfaget politikk og menneskerettigheter passer for deg som er interessert i å lære mer om hvordan det norske og internasjonale samfunnet fungerer. Hvem har makt i Norge i dag? Hvorfor er nordmenn mer redde for terrorangrep enn innbrudd? Hvorfor ble det ingen god klimaavtale i København? Hvorfor velger så mange å ikke stemme ved valg? Hvor stor makt har mediene på politiske beslutningsprosesser? Dette er noen eksempler på problemstillinger du vil jobbe med i faget. Du vil jobbe mye med å analysere og drøfte politiske prosesser i Norge og i utlandet.

Politikk og menneskerettigheter passer for deg som er samfunnsengasjert. Arbeidsmetodene i faget er varierte. Faget er et aktualitetsfag og dagsaktuelle saker trekkes i stor grad inn i undervisningen. Andre arbeidsmåter i faget er bl.a. tavleundervisning, gruppearbeid, prosjektarbeid, film og klassediskusjoner. Internett og andre medier brukes mye i dette faget.

Faget er delt inn i seks hovedområder:

- Politiske prosesser og institusjoner
- Demokrati og medborgerskap
- Internasjonale politiske systemer og aktører
- Internasjonale samarbeidsforhold og konflikter
- Menneskerettighetenes verdigrunnlag
- Menneskerettighetene i politisk praksis

- De fleste elevene tar faget i VG3, men faget kan også tas i VG2. Sammen med enten Sosialkunnskap eller Sosiolog og sosialantropologi kan det regnes som en fordypning.

3.6.3. Sosialkunnskap

Har du noen gang tenkt over hva barneoppdragelsen betyr for personlighetsutviklingen din? Hvorfor ble jeg akkurat slik jeg er? Naturforskerne vil kanskje hevde at forklaringen ligger i genene dine, men det er ikke hele forklaringen. Miljøet vi vokser opp i og lever i, påvirker oss og former oss. Dette lærer du om i sosialkunnskap.

Og hva med kjærester og samlivspartnere? Det er ikke alltid slik at lykkeprinsen og lykkeprinsessa finner hverandre, for de færreste mennesker på jakt etter en partner er på riktig sted til riktig tid. Samliv utgjør en sentral del av livsløpet for de fleste mennesker, og i dette faget får du innsikt i teorier om valg av samlivspartner, årsaker til samlivsbrudd og forebygging av samlivsproblemer. Hvem er forresten det sterke kjønn? Og det svake?

Livet er ikke alltid en dans på roser. Få mennesker lever et helt liv uten problemer og kriser. Sosialkunnskap tar for seg temaer som psykiske kriser, omsorgssvikt, barnemishandling, samlivsproblemer, aldring, kriminalitet og rusmiddelmissbruk. Hva er det som gjør at Norge, som et av verdens rikeste land, ikke klarer å ta vare på sine eldre, syke og mennesker i en vanskelig livssituasjon? Vi lever i et godt utviklet velferdssamfunn med rett til både velferd og frihet, men alle får likevel ikke tilgang til slike goder. Antall nyfattede i Norge øker, og vi har store utfordringer knyttet til innvandring, eldreomsorg og funksjonshemmede. Hvordan kan samfunnet bli mer inkluderende og mindre utstøtende og utestengende når det gjelder grupper i samfunnet som har det vanskelig?

Har du noen gang lurt på hvor all informasjon i samfunnet kommer fra, hvordan den lages og hvem som lager den? Mye av dette er resultatet av samfunnsvitenskapelig forskning, og den bør være troverdig og pålitelig. I dette faget får du selv prøve deg i forskerrollen ved at du skal planlegge, gjennomføre og analysere egne undersøkelser om faglige problemstillinger og tolke resultatene.

Sosialkunnskap tar for seg ulike faser i livet fra vogge til grav og er et svært virkelighetsnært fag. I arbeidet med faget vil du oppleve at dine erfaringer er en stor del av pensum, og det kan gi deg både bedre selvinnsikt og dypere samfunnsforståelse. "Alt henger sammen med alt" som det heter i et kjent ordspråk.

Sosialkunnskap har fem hovedområder:

Samfunnsvitenskapelige arbeidsmetoder

Livsfasene

Velferdsforskjeller

Sosiale problemer

Velferdsstat og menneskerettigheter

Programfaget sosialkunnskap bygger på programfaget sosiologi og sosialantropologi.

De fleste elevene tar faget i VG3, men faget kan også tas i VG2. Sammen med enten Sosiologi og sosialantropologi eller Politikk og menneskerettigheter kan det regnes som en fordypning.

3.7. Økonomistyring og Økonomi og ledelse

Oversikt over hovedområdene

Programområde Økonomistyring	Programområde Økonomi og ledelse
Hovedområder: Næringsliv og samfunn Økonomistyring Etikk og miljø	Hovedområder: Bedrift og samfunn Markedstilpasning og produksjonsplanlegging Organisasjon og ledelse

Programfaget økonomi og ledelse bygger på programfaget økonomistyring.

Programfagene skal bidra til å utvikle kompetanse i økonomistyring, bedriftsledelse og organisering som forutsetning for effektiv ressursforvaltning. Programfaget skal også bidra til forståelse for samspillet mellom økonomi, miljø og teknologi og fremme markedstilpasning, investering og produksjon i tråd med prinsipper for bærekraftig utvikling.

Opplæringen er allmenndannende, studieforberevende og yrkesrettet. Den bidrar til å øke kompetansen om hvordan en virksomhet drives og utvikles og øker forståelsen for etiske og miljømessige konsekvenser ved næringsvirksomhet. Et formål er å gi innsikt i bedriftens arbeidsoppgaver og beslutningsprosesser og gi grunnlag for å forstå den rollen private og offentlige bedrifter og organisasjoner spiller i samfunnet.

I programfaget **økonomistyring** vil du blant annet lære å sette opp priskalkyler og budsjetter samt føre og analysere regnskap. I tillegg legges det vekt på temaer som arbeidsmiljø og helse – miljø og sikkerhet (HMS).

I programfaget **økonomi og ledelse** vil du få kunnskaper om bedriftsøkonomisk analyse og beslutninger for å bedre lønnsomheten. Du lærer blant annet om hvordan bedriften bør tilpasse seg i markedet, investeringer, beregne bedriftens pengebehov og finanskostnader. Du vil også få kunnskaper om ledelse og organisasjonsstrukturer.

Opplæringen legger til rette for bruk av ulike læringsarenaer som kan gi både en teoretisk og praktisk tilnærming til faget og stimulere til kontakt og samarbeid med arbeids- og næringsliv. Læringsarbeidet legger til rette for varierte arbeidsformer og utstrakt bruk av IKT-baserte verktøy (regneark, tekstbehandling, Internett, presentasjonsverktøy og regnskapsprogram).

Hvorfor velge programfagene økonomistyring og økonomi og ledelse:

- Allmenndannende fag
- Gir godt grunnlag for studier på universitet og høyskoler
- Gir nesten ubegrensede yrkesvalg
- Gir gode jobb-, karriere- og lønnsmuligheter
- Virkelighetsnære fag
- Mye bruk av IKT
- Samarbeid med arbeids- og næringsliv
- Varierte arbeidsmetoder
- Nyttig kunnskap i alle yrker
- Interessante, tidsriktige og moderne fag

Hvem kan velge faget:

Alle som skal jobbe i bedrifter må forholde seg til mennesker og til bedriftens økonomi. Det er vanskelig å jobbe i dagens samfunn uten å møte på økonomiske problemstillinger.

Programfagene er derfor relevante uansett videre studier og yrkesvalg. I tillegg så gir fagene god trening i bruk av IKT og gode muligheter for jobb etter videregående opplæring. Fagene gir deg faglig tyngde for å studere økonomi videre. Du kan for eksempel bli siviløkonom, revisor, regnskapsfører, eiendomsmegler eller drive med forretningsjuss.

3.8. Markedsføring og ledelse 1 og 2

Formål

Samfunnsutviklingen går i retning av større, åpnere og mer konkurransepregede markeder. Markedsføringen er et av "tannhjulene" i bedriftsmaskineriet hvor planene legges for hvordan en bedrift skal hevde seg i konkurransen og lykkes i markedet. Det er bare de bedrifter som klarer å finne frem sine beste konkurransefortrinn og utnytte disse, som vil overleve og ha fremgang.

Kompetanse om hvordan markedet fungerer nasjonalt og internasjonalt, og hvordan psykologiske, sosiale og kulturelle faktorer påvirker forbrukernes atferd, er derfor viktig.

Faget markedsføring og ledelse har til hensikt å gi økt forståelse for hvordan marked, organisasjon og ledelse spiller sammen.

Det er markedsføreren som analyserer markedet, finner frem til ulike målgrupper og kartlegger målgruppens behov. Her legges planene for hvordan konkurransemidlene, produkt, pris, distribusjon og påvirkning skal tas i bruk for å tilfredsstille de valgte målgruppens behov på den beste måten. Dermed er markedsføringen også i stor grad styrende for hvordan resten av bedriften arbeider. For eksempel vil valg av produkter og kvaliteten på disse, i stor grad være styrt av markedsføringen og de planene som legges der.

Markedsføring representerer ikke ett fagområde, men henter kunnskaper fra en rekke andre fagområder - som økonomi, psykologi, sosiologi, reklame, organisasjon og ledelse.

Struktur i felles programfag

Markedsføring og ledelse består av to programfag: markedsføring og ledelse 1 og markedsføring og ledelse 2. Markedsføring og ledelse 2 bygger på markedsføring og ledelse 1.

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål for. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Programfag: Markedsføring og ledelse 1

Hovedområder:

Marked og målgrupper

Psykologi og kjøpsatferd

Situasjonsanalyse og markedsinformasjon

Konkurransemidlene

Organisasjon og ledelse

Programfag: Markedsføring og ledelse 2

Hovedområder:

Situasjonsanalyse og markedsinformasjon

Konkurransemidlene

Personalutvikling og ledelse

Markedsstrategi og markedsplanlegging

Etikk og samfunnsansvar

3.9. Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1 og 2

Har du noen gang tenkt over hva som skal til for å starte, drive og utvikle en bedrift i Norge?

Formålet med faget entreprenørskap og bedriftsutvikling er å gi dere en innsikt i hvordan man kan gjøre dette. Faget skal bidra til forståelse for entreprenørskap og hvilken rolle entreprenørskap spiller for næringsutviklingen i Norge.

I tillegg skal faget øke forståelsen for etiske og miljømessige konsekvenser ved næringsvirksomhet. Opplæringen skal gi forståelse for ulike fagområder som ledelse, økonomi, markedsføring, salg og personalpolitikk. Faget skal gi innsikt i innovasjon og hva dette betyr for bedriftsutvikling. Videre skal faget gi innsikt i Norges rolle i internasjonal økonomi og i nye internasjonale markedsmuligheter. Opplæringen skal fremme tverrfaglig forståelse og sammenheng og gi innsikt i behovet for nettverksbygging. Videre skal opplæringen stimulere til nysgjerrighet, kreativitet, samarbeid, refleksjon, analytisk og helhetlig tenkning.

Faget formidler kunnskap, ferdigheter og holdninger som skal bidra til at dere blir kreative, nyskapende og produktive mennesker. Faget er praktisk, nyttig og spennende og bidrar til å utvikle samfunnet omkring oss.

Opplæringen skal legge til rette for variert bruk av læringsarenaer og stimulere til samarbeid med arbeids- og næringsliv. Det å arbeide med virkelighetsnære, praktiske problemstillinger eller å etablere en ungdomsbedrift vil være metoder som skaper sammenheng mellom teori og praksis i opplæringen.

Struktur

Entreprenørskap og bedriftsutvikling består av to programfag: Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1, som har hovedområdene:

- entreprenørskap
- etablering
- drift

Entreprenørskap og bedriftsutvikling 2 som har hovedområdene:

- bedriftsutvikling
- innovasjon
- internasjonalisering

Programfagene kan tas uavhengig av hverandre.

4. Valgfrie programfag (ikke fordypningsfag)

Fag fra andre programområder kan ikke brukes som fordypningsfag, men kan for elever på studieforberevende og studiespesialiserende programområder brukes som frie programfag for å oppfylle krav til timetall. Det kan også være fag skolen tilbyr men som ikke vil bli tilbudt på mer enn et nivå og derfor ikke kan brukes til fordypning. Man kan trekkes ut i eksamen i de aller fleste slike fag. Noen av fagene har begrenset antall elever og/eller gir prioritert plass til elever fra fagets programområde.

Gjøvik vgs. tilbyr diverse fag i denne kategorien:

4.1. Breddeidrett 1 og 2

Fra mange og grundige undersøkelser vet vi at det å være i bevegelse – trene – mosjonere har en god innvirkning på oss mennesker. Det kan gi overskudd til å mestre hverdagens krav, det kan gjøre deg friskere og gladere.

Når du trener ferdigheter og fysiske egenskaper, lærer du deg selv å kjenne gjennom de utfordringer du møter. Har du evnen til å spille sammen med de andre på basketlaget? Viser du fair play i innebandy? Hvordan takler du seire og nederlag? Gjennom fysisk aktivitet kan du få svar på disse spørsmålene.

Det å trene – utvikle seg – å sette seg mål er utfordringer vi blir konfrontert med i breddeidrett. Klarer vi for eksempel det gode mottaket i volleyball, vil vi få til to-takter og layup i basketball, eller klarer vi å "perse" på 3000 meter?

Opplæringen i programfaget skal gi bred erfaring knyttet til allsidig kroppsbruk og praktisk idrettslig aktivitet der ferdighetsutvikling er sentralt. Breddeidrett 2 bygger på Breddeidrett 1. Hovedinnholdet i begge programfagene er allsidig utvikling av utholdenhet, styrke, spenst, hurtighet, bevegelse og koordinasjon. Disse ferdigheter utvikler vi bl.a. gjennom ballspill (fotball – basketball – volleyball – innebandy), friidrett (3000m – lengde – 100m – kule). Dessuten er basistrening og grunntrening viktig.

En ukeplan består av en dobbelttime ballspill, en dobbelttime med utholdenhet og styrke og en dobbelttime med egentrening.

4.2. Toppidrett 1 og 2

Toppidrett eller eliteidrett er begreper som benyttes for all konkurranseidrett som tilhører det høyeste nivået internasjonalt. For noen vil også det høyeste nivået nasjonalt kvalifisere som toppidrett. Begrepene brukes også for de utøverne som trener systematisk og målrettet på en slik måte at det ligger til rette for å nå dette høyeste nivået. Det er dette vi kommer til å jobbe med på skolen.

Sentralt i faget er elevens praktiske prestasjonsutvikling og tilegning av nye ferdigheter.

«Toppidrett defineres som trenings- og forberedelsesarbeid på linje med de beste i verden, avhengig av den enkelte idretts egenart og utbredelse. Arbeidet fører til jevnlig prestasjoner på internasjonalt toppnivå. Idretten er for disse utøverne en hovedbeskjeftigelse.» (Olympiatoppen)

Gjøvik vgs. tilbyr Toppidrett 1 og Toppidrett 2 med store deler av undervisningen felles men med mulighet til å fordype seg innen en av følgende idretter: fotball, langrenn og håndball. Andre idretter KAN vurderes i samarbeid med egen trener, men må drøftes med ansvarlig lærer i toppidrettsfaget.

4.3. Design og bærekraft - valgfritt programfag i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur

Formål

Design og bærekraft legger grunnlaget for kunnskap om hvilken rolle design spiller i samfunnsutviklingen.

Opplæringa skal legge grunnlag for eleven sin forståelse for den rollen design har i møte med ulike samfunns- utfordringer. Gjennom arbeid med å utvikle produkt og designløsninger

skal programfaget utvikle elevene sine evner til problemløsning. Opplæringa skal føre til økt bevissthet om egen livsstil og forbruk.

Gjennom samarbeid, entreprenørskap og sjølvstendig arbeid skal det legges til rette for kjennskap til ulike designprosesser. Faget skal òg fremme idéutvikling, kritisk tenking og refleksjon knytte til valg i designprosessen.

Hovedområder

Designerrollen og bærekraftig utvikling

Problemstillinger rundt bærekraftig utvikling, etikk, praktisk problemløsning og ulike rammefaktorer for designerrollen er sentralt. Hovedområdet omfatter sammenhengen mellom studier av samfunnets behov, universell utforming, ulike markeds- og funksjonsanalyser samt utforming av løsninger og produkt.

Designprosesser og produktutvikling

Utvikling av prototyper, produkt og kunnskap om metoder og arbeidsformer samt å se sammenhengen mellom materiale, ergonomi og hensyn til brukergrupper inngår i opplæringen. Kjennskap til ny teknologi, industrielle prosesser og produksjonsmetoder er en del av hovedområdet.

Kommunikasjon og presentasjon

Hovedområdet omfatter arbeid med å kommunisere designløsninger og å kunne presentere egne prosjekt visuelt. Å kunne forklare og argumentere for egne designløsninger skriftlig og muntlig inngår som en del av opplæringen. Hvordan digitale verktøy kan markedsføre løsninger i ulike faser av en designprosess, inngår i hovedområdet.

4.4. Arkitektur og samfunn - valgfritt programfag i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur

Formål

Arkitektur og samfunn skal legge grunnlaget for øket kunnskap om de bebygde omgivelsene i et nåtidig, historisk og framtidretta perspektiv. Kunnskap om påvirkning fra arkitekturen på natur, landskap og klima er viktig for å løyse utfordringer knytte til bosetting, urbanitet og miljø. Arkitekturen speiler kulturelle verdiar og haldningar på lokalt og globalt nivå og er ein del av den kulturelle allmenndanninga.

Opplæringa skal fremme kunnskap om arkitektur i eit samfunnsperspektiv og utvikle elevens kompetanse for å kunne vurdere arkitektur ut fra krav til stadtilpassing og funksjonsbehov. Det skal òg medvirke til øket kunnskap om bærekraftige løsnings når det gjelder materialvalg og ressursutnytting.

Gjennom arbeid med modeller og tegning skal eleven utvikle praktiske ferdigheter og faglig innsikt knytte til konstruksjon, og trene evna til å vurdere utforming ut fra kriterium.

Hovedområder

By- og stedsutvikling

Hovedområdet handler om utforming av steder og byer og om karakter, utvikling og utfordringer ved de menneskeskapte omgivelsene. Hovedområdet tar opp arkitekturen si tilpassing til natur og landskap. Samspillet mellom stad, omgivelser og livet til menneska inngår. Historie, analyser av staden og funksjonsbehov høyrer også med. Bygging av modeller og visualisering av ideer inngår i hovedområdet.

Form, teknologi og funksjon

Hovedområdet omfatter utforming, teknologi og historie til de bebygde omgivelsene. Utforsking av rom, vurdering av funksjonskrav og utvikling av konstruksjoner i ulike materiale høyrer med. Tegning, modellbygging i målestokk og bruk av digitale verktøy til visualisering av prosjekt inngår i hovedområdet.

Miljø og klima

Hovedområdet handler om de menneskeskapte fysiske omgivelsene i et natur- og miljøperspektiv. Bærekraftige løsnings som svar på globale miljøproblem og konsekvenser av klimaendringene for eksisterende og ny arkitektur står sentralt. Tegning og bruk av digitale verktøy for visualisering av prosjekt høyrer med til hovedområdet.

4.5. Kunst og skapende arbeid – valgfritt programfag i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur

Formål

Visuell kunst og den verdien kunsten har i en menneskelig og samfunnsmessig sammenheng, står sentralt i programfaget kunst og skapende arbeid.

Opplæringen i kunst og skapende arbeid skal fremme eleven sin evne til å reflektere over kunst og til selv å kunne skape visuelle uttrykk i kunstneriske prosesser. Kunnskap om forskjellige uttryksmåter, både etablerte og nyere samtidsuttrykk som konseptkunst, installasjoner, performance, gatekunst og stads spesifikk kunst, skal gi grunnlag og forståelse for den rolla kunsten og kunstneren har i samtida. Programfaget skal legge til rette for utforskende, praktiske prosesser i eget arbeid

Hovedområder

Kunst i kontekst

Hovedområdet kunst i kontekst handler om å se visuelle kunstuttrykk i en samfunnsmessig sammenheng. Å oppleve og vurdere kunst der kunsten blir presentert, skal gi grunnlag for analyse og tolking av kunst. Å forstå autonomien i kunstnerrolla og å drøfte kunst i høve til markedet høyrer med.

Kunst i prosess

Hovedområdet kunst i prosess handler om å tilegne seg ferdigheter og kunnskaper i arbeid med idéutvikling, visualisering av ideer og utføring av ulike kunstuttrykk. Kunnskap om estetiske og visuelle virkemiddel skal medvirke til å utvikle eige uttrykk. Utvikling av steds spesifikt kunstprosjekt inngår i hovedområdet. I hovedområdet inngår arbeid med kunstneriske prosjekt for å skape relevans og sammenheng mellom kunst, kontekst og praksis.

4.6. Foto og grafikk 1 og 2 – valgfritt programfag i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur

Foto og grafikk 1

Faget foto og grafikk omfatter kunstuttrykk, illustrasjon, dokumentasjon, reportasje, typografi og grafisk design. Det vil legges til rette for utforskning og eksperimentering med materiale og tema i ulike grafiske teknikker, fotografiske uttrykk og grafisk design. Elevene vil lære om fotografering, ulike innstillinger i kamera og å bruke dette i eget arbeid. Det undervises i og jobbes i redigeringsprogrammene Photoshop og Indesign. Oppgaver som vi arbeider med kan være portrett, magasinforside, bokomslag, eget kunstnerisk arbeid og et med selvvalgt tema mot slutten av skoleåret.

OBS: Elever fra Kunst, design og arkitektur har fortrinnsrett dersom gruppa blir fulltegnet. Maks 16 elever.

Kompetansemål i foto og grafikk 1

Foto og grafiske uttrykk

- gjøre greie for og bruke visuelle virkemiddel i arbeid med foto og grafiske uttrykk
- bruke skrift som formelement i visuelle uttrykk
- bruke skisser, foto og skrift i arbeid med illustrasjoner
- utarbeide design og layout for ulike formål og medium
- overføre og bearbeide bilde ved hjelp av digitale verktøy
- montere, ferdigstille og dokumentere egne grafisk arbeid og følge rutiner for signering

Teknikk og materiale

- skape egne uttrykk ved å bruke manuelle, grafiske trykkteknikker og ulike digitale verktøy
- utføre trykk på ulike underlag og vurdere resultatet
- beskrive ulike innstillinger i et kamera og bruke de som virkemiddel i egne arbeid med foto
- planlegge og gjøre greie for sammenhengen mellom egne ideer, valg av redskap og teknikk som er knytte til mangfoldiggjøring i arbeid med foto og layout for trykk
- bruke ulike filformat, oppløysing og komprimering av bilde tilpassa ulike medium
- bruke materiale, verktøy og utstyr i tråd med retningslinjer for helse, miljø og sikkerhet

Foto og grafiske uttrykk i det offentlige rom

- bruke enkle analysemodeller som grunnlag for å tolke ulike grafiske uttrykk
- gjøre greie for foto som dokumentasjon, reportasje, illustrasjon, kunstuttrykk og reklame
- bruke eksempel fra arbeid av kunstnere og utøvere som inspirasjon til egne arbeid
- drøfte rolla til det masseproduserte bilde i det offentlige rom
- gjøre greie for etiske problemstillinger innen visuell kommunikasjon
- bruke ulike kilder og følge regler for kildebruk og kreditering

Foto og grafikk 2 bygger på foto og grafikk 1.

Foto og grafikk 2

Foto og grafiske uttrykk

- bruke og vurdere komposisjon og visuelle virkemiddel i arbeid med foto og grafikk for å skape egne kunstnerisk uttrykk
- bruke og vurdere sammenhengen mellom tekst, skrift og bilde til ulike formål
- bruke analoge og digitale medium i visuell kommunikasjon og dokumentere egen prosess fram til et produkt
- utvikle og drøfte ideer og design relaterte til ulike tema og kontekster og vurdere resultatet
- uttrykke budskap gjennom enkeltbilde og serier i visuelt arbeid
- tilpasse og presentere eget arbeid til egnet digitale plattformer og utstillingslokale

Teknikk og materiale

- vurdere sammenhengen mellom materiale, teknikk og grafiske virkemiddel for å framheve budskap i egne uttrykk
- utforske og bruke ulike fotografiske teknikker i arbeid med ulike visuelle uttrykk
- bruke hensiktsmessige tekniske løysninger i arbeid med grafisk design og layout for trykk
- gjøre greie for retningslinjer for helse, miljø og sikkerhet knytt til arbeid med materiale, verktøy og utstyr

Foto og grafiske uttrykk i det offentlige rom

- forklare og bruke modeller i analyse og vurdering av egne og andre sitt arbeid med grafiske kunstuttrykk, ulike fotografiske uttrykk og grafiske designprodukt
- drøfte visuelle uttrykk knytte til ulike kontekster og målgrupper
- gjøre greie for foto og grafiske uttrykk i et etisk perspektiv
- beskrive arbeidene til sentrale og aktuelle grafikere, fotografer, illustratører og grafiske designere og plassere de i et historisk og samtidig perspektiv
- gjøre greie for lov om opphavsrett og etiske regler om personvern og følge de

4.3. Bilde (fra medier og kommunikasjon)

I faget Bilde jobber elevene med egne uttrykk innenfor både foto og film.

I læreplanen står det: «Eleven utvikler praktiske ferdigheter og faglig innsikt særlig knyttet til egne interessefelt innen bildeproduksjon» Dette gir eleven rom til å arbeide med egne uttrykk og stiler innen områdene still- og levende bilder.

Oppgavene i faget gir deg mulighet til å jobbe svært variert innenfor fotografering, film og redigering. Vi har også noen faste oppgaver som hele klassen jobber sammen om. Fjorårets prosjekt var en LipDub til YOG-OL, årets fellesprosjekt er Mannequin Challenge som vi filmer gjennom hele skolen. Disse kan sees på Youtube.

Vi jobber med redigeringsprogrammene Photoshop og Premiere og det blir gitt undervisning i dette. Vi jobber med oppgaver som redigering, lysmaling, abstrakt fotografi, seriebilder, mote/ fashion og selvvalgte tema. Alle oppgavene kan løses både som fotografi eller film.

OBS: Elever fra Medier og kommunikasjon har fortrinnsrett hvis gruppa blir full. Maks 20 elever.

4.4. Grafisk design (fra Medier og kommunikasjon)

I grafisk design vil du lære å produsere og sette sammen tekst, bilder og symboler for å illustrere og forsterke et budskap. Vi vil benytte et bredt spekter av visuelle virkemidler for å nå ulike målgrupper. Faget skal gi grunnlag for, og inspirasjon til, kreativ tenking, refleksjon, selvstendighet og samarbeid.

Som elev i faget vil du gjennomføre en rekke designprosesser fra idé og problemstilling til ferdig produkt, både for papirbaserte flater og digitale medier. Vi vil jobbe praktisk og bruke relevante metoder og verktøy, som Adobe InDesign, Illustrator, Photoshop og AfterEffects.

Eksempler på arbeidsoppgaver for en grafisk designer er varierte, som design av logoer, magasiner, websider, bøker, cd/dvd- og spillcovere, brosjyrer, plakater, informasjonsgrafikk, animasjoner og emballasje. I løpet av året vil det bli gitt en fordypningsoppgave med valgfritt tema innen fagområdet.

Det er også åpent for oppstart av ungdomsbedrifter hvis noen ønsker å lære grafisk design gjennom entreprenørskap.

OBS: Elever fra Medier og kommunikasjon har fortrinnsrett hvis gruppa blir full. Maks 20 elever.

4.5. Medieutvikling (fra Medier og kommunikasjon)

Medieutvikling deles inn i to hovedområder, Konsept og ideutvikling, og Medieteknologi.

Elevene vil lære å utvikle kreativitet, nye ideer og forme nye konsepter. De vil kunne utforske teknologi som kan gi innovative og fremtidsrettede brukeropplevelser. Elevene vil bli i stand til å analysere, drøfte, og se de nye kommunikasjonsformene som oppstår med ny teknologi. De vil også lære å bruke utstyr og digitale verktøy tilpasset mediet de jobber i.

Programfaget medieutvikling skal bidra til å gi kompetanse om hvordan ny teknologi og digitalisering fører til endringer i tradisjonelle kommunikasjonsmønstre der medieprodukter og innhold blir produsert, formidlet, brukt, delt og tolket.

Opplæringen i medieutvikling skal bidra til at eleven utvikler nye og engasjerende ideer som skaper nye arenaer mellom publikum og innhold i mediene. Opplæringen skal også legge grunnlag for å utvikle kompetanse i å presentere og visualisere ideer hos den enkelte eleven. Opplæringen skal omfatte produksjon og publisering av egne medietekster.

OBS: Elever fra Medier og kommunikasjon har fortrinnsrett hvis gruppa blir full. Maks 20 elever.

4.6. Danseteknikker (fra Musikk-dans-drama, Dans)

Dans framstår i mange ulike former og speiler et kunstnerisk og kulturelt mangfold. Som kunstart kommuniserer dans gjennom ulike sceniske danseuttrykk og danseteknikker. Som kulturuttrykk bidrar dans til kulturell forståelse og estetisk refleksjon for individet så vel som i samfunnet.

Programfaget danseteknikker skal ivareta den utøvende, skapende og reflekterende dimensjonen ved dans. Den enkelte skal få erfaring med ulike danseteknikker og danseuttrykk (klassisk, jazz og moderne dans). Opplevelse, sansning og utfoldelse er sentrale elementer i all danseerfaring, og programfaget skal bidra til at den enkelte ut fra sine egne forutsetninger kan utfolde seg og oppleve mestring.

Utøvelse

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne vise grunnleggende prinsipper for klassisk ballett, jazzdans og moderne dans/samtidsdans samt å utforske og beskrive de ulike danseteknikkenes stil og bevegelseskvaliteter og utforske og anvende bevegelser gjennom improvisasjon.

Refleksjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne beskrive riktig bruk av plassering i danseutøvelse, reflektere over og beskrive de ulike danseteknikkenes relasjon til musikk og beskrive relasjoner mellom improvisasjon og danseteknisk utvikling.

OBS: Maks 20 elever.

5. FAGBESKRIVELSER FOR IB-LINJA

5.1. English A, language and literature

In this course, students study a wide range of literary and non-literary texts in a variety of media. By examining communicative acts across literary form and textual type alongside appropriate secondary readings, students will investigate the nature of language itself and the ways in which it shapes and is influenced by identity and culture. Approaches to study in the course are meant to be wide ranging and can include literary theory, sociolinguistics, media studies and critical discourse analysis among others.

The aims of the studies in language and literature are to enable students to:

1. engage with a range of texts, in a variety of media and forms, from different periods, styles, and cultures
2. develop skills in listening, speaking, reading, writing, viewing, presenting and performing
3. develop skills in interpretation, analysis and evaluation
4. develop sensitivity to the formal and aesthetic qualities of texts and an appreciation of how they contribute to diverse responses and open up multiple meanings
5. develop an understanding of relationships between texts and a variety of perspectives, cultural contexts, and local and global issues and an appreciation of how they contribute to diverse responses and open up multiple meanings
6. develop an understanding of the relationships between studies in language and literature and other disciplines
7. communicate and collaborate in a confident and creative way
8. foster a lifelong interest in and enjoyment of language and literature

Areas of exploration

The course of language and literature is divided into three areas of exploration; they are inherently over-lapping, iterative or circular and allow for flexibility in course design.

- Readers, writers and texts
- Time and space
- Intertextuality: connecting texts

Each area of exploration involves the study of both literary works and non-literary texts, with equal time devoted to the study of each. Texts and works must be chosen from a variety of cultures and languages. The SL students read four works and the HL students read 6 works, in addition to shorter texts from a variety of genres and cultures.

The learner portfolio

The learner portfolio is a central element of the language A: language and literature course, and is mandatory for all students. It is an individual collection of student work done throughout the two years of the course.

5.2. Norwegian A

Et overordna mål for norskfaget på IB er at det skal bidra til å vekke elevenes interesse for, kunnskap om og glede over litteratur. Norskfaget på IB består fullt og helt av litterær analyse. Det vil si at språkhistorie, språkbruksanalyse, grammatikk, talemål, retorikk og andre emner elevene kjenner fra norskfaget på VG1 og fra grunnskolen, er emner elevene ikke vil arbeide med her. Elevene får god trening i å nærlese tekster i ulike sjangre (romaner, noveller, dikt, dramaer), skrevet i ulike litterære perioder (fra antikken til moderne tid) på ulike steder i verden. Vi analyserer tekster skrevet originalt på norsk, men også oversatte tekster. Fokus i undervisningen ligger på forholdet mellom forfatter, leser og tekst, på tid og steds betydning for hvordan vi forstår tekster og hvordan tekster er forbundet med andre tekster (intertekstualitet).

Elevene lærer flere måter å tilnærme seg tekstene på. Et hovedpoeng i tekstanalysen er å drøfte hvordan ulike tekster skrevet til ulike tider og på ulike steder «snakker» til oss i dag. På hvilke måter er tekstene relevante? Hvilke store, universelle, globale spørsmål tar tekstene opp?

Vurderingen i faget innebærer en muntlig kommentar med utgangspunkt i to av tekstene elevene har studert, som tas opp og sendes inn til ekstern sensur. I tillegg har elevene to skriftlige eksamener: Paper 1 er analyse av ukjente tekster, og Paper 2 består av oppgaver der elevene skal sammenligne to verk de har analysert i løpet av kurset. De som velger HL, skal i tillegg levere et essay, som de får veiledning på underveis.

5.3. Language B (French, German and Norwegian)

Language B is a language acquisition course designed for students with some previous experience of the target language. At Gjøvik senior secondary school both French B, German B and Norwegian B are offered at the DP level, continuing their language learning from VG1. In the first year of the Diploma Program, students continue their language instruction in French and German as part of the school's general study program, while Norwegian B is its own specialized class. For the final year of the DP, students are exclusively taught the IB Language B curriculum. The school offers French and German B Standard Level, and Norwegian B Higher Level.

With Language B, students further develop their ability to communicate in the target language, through the study of language, themes and texts. Students learn the target language using various methods that hone their receptive skills, productive skills and interactive skills.

The course is divided into 5 specific themes, and within these themes, teachers and students together agree on the options they are interested in studying. The themes are *Identities*, *Experiences*, *Human Ingenuity*, *Social Organisation* and *Sharing the Planet*. Throughout, students must find commonalities and make connections between their own lives and experiences in Norway and those who live in countries where the target languages are spoken.

Typically, our students choose to study the following options within these themes:

- Lifestyles
- Beliefs and values
- Language and identity
- Leisure activities

- Customs and traditions
- Artistic expression
- Scientific innovation
- Social relationships
- Education
- The environment
- Human Rights
- Ethics
- Globalization

Once the class has agreed upon the areas of focus, the curriculum is posted on Managebac. Various support materials, texts, videos, assignments etc. are also posted on Managebac.

Language B fosters development of the IB learner profile, most specifically in areas of risk taking, inquiring, thinking, communicating, being open-minded and reflective.

As with all IB DP courses, teachers of language acquisition need also to provide opportunities for students to draw on their experiences in the core, with CAS and TOK. Students are able to do this through the types of texts they write (for example making CAS connections in a speech assignment), using what they learned in TOK during a debate, or using personal experience gained through CAS when discussing cultural differences in class. Some students also choose to write their Extended Essay in Language B.

5.4. Psychology

Psychology is the rigorous and systematic study of mental processes and behaviour. It is a complex study, which draws on concepts, methods and understandings from a number of different disciplines. There is no single approach that would describe or explain mental processes and behaviour on its own as human beings are complex animals, with highly developed frontal lobes, cognitive abilities, involved social structures and cultures. The study of behaviour and mental processes requires a multidisciplinary approach and the use of a variety of research techniques whilst recognising that behaviour is not a static phenomenon. It is adaptive, and as the

world, societies and challenges facing societies change, so does behaviour. This global aspect of psychology is central to the students' awareness of individual, local, national and global issues.

At the core of the DP psychology course are three different approaches to understanding behaviour.

- **Biological approach to understanding behaviour**
- **Cognitive approach to understanding behaviour**
- **Sociocultural approach to understanding behaviour**

The knowledge, concepts, theories and research that have developed the understanding in these fields will be studied and critically evaluated to answer some of the questions being asked by researchers today. Furthermore, the interaction of these approaches to studying psychology will form the basis of a holistic and integrated approach to understanding mental processes and behaviour as a complex, dynamic phenomenon. This allows students to appreciate the diversity as well as the commonality between their own behaviour and that of others.

We do in-depth studies in two **optional areas: abnormal psychology and developmental psychology**. When studying these areas of applied psychology, the students will develop a deeper understanding of the core approaches and how they interact.

Studying psychology provide an opportunity to develop the students critical thinking and inquiry skills. Learning about **research methodology** aids the students in developing critical thinking. Students learn about qualitative and quantitative research methods.

During the study of psychology, the students will be expected to complete a research project, the **Internal Assessment (IA)**. This project promotes an in-depth understanding of how research is conducted in order to critically reflect on the

evidence of a study. The students will develop an understanding of ethical guidelines, both when carrying out their own research, and when learning about other studies.

5.5. History

Through the study of History, students will develop not only a deeper understanding of the past, but also of the world we live in today and their own place in time and space. When studying history, students will learn historical skills such as source analysis, critical thinking, analytical skills and research skills. Throughout the course, we will be working systematically with the key concepts of history: causation, consequence, continuity, change, perspectives and significance. Through the study of historical events and developments, students will also gain significant factual knowledge. The three elements of concepts, content and skills form the basis for the learning process in our history classes.

IBDP history opens up for a large selection of different topics from different eras, and at our school we have chosen to focus on modern history, mostly 20th century. For the prescribed topic (Paper 1) we study Rights and Protests. For this topic we cover two case studies: Apartheid South Africa (1948-1964), and the Civil Rights Movement in the United States (1954-65). As the exam for Paper 1 is source based, the students encounter and practice analyzing a variety of sources such as eyewitness accounts, political cartoons, photographs and speeches. The content of this topic also provides the students with opportunities to reflect on human commonality, diversity and multiple perspectives.

The two world history topics we have chosen are Authoritarian States (20th century), and The Cold War: Superpower tensions and rivalries. Through the study of these topics, the students will gain understanding of events and developments that have shaped the political systems and power structures of the world today.

In the HL options, we do in-depth studies of the History of Europe. The sections we have chosen in the past courses are: 12: Imperial Russia, revolution and the establishment of the Soviet Union (1855-1924). 16: The Soviet Union and post-Soviet Russia (1924-2000), and 17: Post-war western and northern Europe (1945-2000). The latter section gives us an opportunity to study local and national issues, through a case study of Norway.

For the Internal Assessment, the students do a historical investigation, which allows them to choose a topic of their interest. The historical investigation challenges the students' research skills and provides them with insight into their chosen topic. They also get to practice analyzing historical sources and to reflect on the role and methods of the historian.

Through the course, the students will encounter a variety of different approaches to enquiring, learning and reflecting on the past. Approaches used in our classes include group/class discussions, making visual representations, role-play, teacher led lectures, student presentations, essay writing and research. We work with varied sources of information, such as academic texts, films, podcasts and historical sources of different kinds. Through these activities, the students develop thinking skills, social skills, become better communicators, and develop research and self-management skills.

5.6. Physics

Physics is the study of the processes that shape the universe, from the subatomic world to the furthest galaxies. Physicists seek to explain natural phenomena in terms of laws and models, and to make verifiable predictions about these phenomena.

In Physics, you will develop your knowledge and understanding of matter, forces, energy, and interactions between them. Instead of merely learning many facts and laws, you will study where this knowledge comes from and how physical theories and models are constructed or discovered. For example, you will reflect on the role of imagination and intuition in the development of physics laws such as the universal law of gravitation or the quark model of matter.

Physics is highly interlinked with mathematics, which is one of the reasons it has become so successful as a branch of human knowledge. The exploration of this deep link between mathematics and science will be an integral part of the Physics course. You will study many examples of how the mathematical structure of a physical theory allows it to make consistent and quantitative predictions about processes in nature. Appreciation of the role of analytical and critical thinking in science will be one of the aims of this course.

Physics is based on experimental evidence and critical discussion. Experiment is the ultimate test of all knowledge in science, therefore your Physics study will have a significant practical component. You will develop science inquiry skills by designing and carrying out experimental investigations in all major units taught during the course. You will be encouraged to discuss and critically evaluate theoretical models and laws by comparing their predictions with experimental evidence gathered by you in the lab. The experiments will be performed using appropriate lab equipment and you will often use modern technology to collect, represent and analyze data.

In Physics, you will be encouraged to reflect about how the development of scientific knowledge affects your own life, society and the environment you live in. You will have an opportunity to appreciate the importance of physics research to recent technological developments, including devices that affect your daily life such as modern electronics and communication networks. You will also discuss, from a physics point of view, the dependence of modern society on energy sources and compare different ways energy is produced. You will approach this topic from a regional and global perspective, e.g. by studying physics of hydroelectric power, which is so widely deployed in Norwegian mountains, and by evaluating how coal-based energy production elsewhere in the world affects global climate.

5.7. Biology

Biology is the study of life. There are some 8 million different species alive today. This diversity makes biology both an endless source of fascination and a considerable challenge. The scope of biology is immense, spanning from the submicroscopic realm of molecules to complex web of ecosystems, from the present back through nearly 4 billion years of evolutionary history. Biological organization includes hierarchy of structural levels, ranging from atoms, through

biological molecules, organelles, cells, tissues, organs, organ systems, organisms, species, populations and communities, to ecosystems. The study of biology includes understanding the various levels of biological organization and the connection between these levels.

Biology is a fascinating demanding science, partly because living systems are so complex, and partly because biology incorporates concepts from chemistry, physics and maths. Appreciation of the role of analytical and critical thinking in science will be one of the aims of the course. It is also an experimental discipline; therefore, your biology study will have a significant practical component. You will develop science inquiry skills by designing and carrying out experimental investigations in all major units taught during the course. You will be encouraged to discuss and critically evaluate basic biological principles by comparing theories with experimental evidence gathered in the lab. The experiments will be performed using appropriate lab equipment and you will often use modern technology to collect, represent and analyze data.

Another aspect of biology is to help you understand that biological research might be influenced by people within the scientific community as well as outside of it. We will therefore look into the history of biology to provide context for the development of key principles, methods, and concepts. By sharing the history of biology with you, we present a more realistic view of the construction of biological knowledge: opposing hypotheses or conflicting results are common, and the different paths of discovery may face technological limitations, experimental challenges, missteps, and wrong turns. Culture and politics can influence the direction of research. Students that study biology develop relevant skills and competences to meet those challenges. These skills will also give them the possibility of a wide variety of important occupations in their future careers including genetic engineering, pharmaceutical sales representatives and medical research, biotechnology, conservational biology, microbiology, toxicology, paleontology, ecology, limnology, physiology etc.

In Biology, you will be encouraged to reflect about how the development of scientific knowledge affects your own life, society, and the environment you live in. You will have an opportunity to appreciate the importance of biological research to recent technological developments, including devices that affect your daily life such as modern medical treatment, genetic engineering and conservational biology. You will also discuss the dependence of modern society on sustainable energy sources and conservational biology. Understanding biology will also provide you with a better understanding of genetic engineering and commercial use of GMOs, which makes you capable of comprehending and maybe challenging different countries' policies on this subject. You will approach this topic from a regional and global

perspective by studying human impact on the greenhouse effect and how it affects biodiversity in different ecosystems. Of great national interests are perspectives on the impact of climate change, which impacts the Norwegian mountains and the Arctic region, and the controversy on the conservation of endangered species like the polar fox, the Scandinavian wolf population and polar bears. Learning biology will help you become aware of and understand the controversy of these issues, and other issues we cope with in the world today.

5.8. Chemistry

Chemistry is one of the Group 4 subjects in the IB Diploma Programme. The students can select either SL (three hours per week) or HL (five hours per week). The topics we investigate in Chemistry are based on science taught in previous years and is fundamental for developing skills and understanding in other subjects such as Physics and Biology. The topics include stoichiometry, atomic structure, periodicity, bonding, energetics and thermochemistry, kinetics, equilibrium, acid base chemistry, redox processes and organic chemistry. One option of four possible ones can be picked from Materials, Biochemistry, Energy and Medicinal chemistry. The topics are closely linked to mathematics through measurements, data processing and analysis, and Chemistry therefore requires some mathematical skills. The topics builds on and connects with each other and offer the student an insight into the applications of science in a modern and technological society.

During the Chemistry subject we will combine academic study and experimental science, and you are expected to learn practical skills and perform and design experiments. During the two years, the SL students shall have a minimum of 40 hrs, while HL are required a minimum of 60 hrs of practical work. Included in this is the internal assessment and the group 4 project that is a cross curricular project for Biology, Chemistry and Physics. For the internal assessment, you will undertake a chemical investigation and present your results in a 6-12 page lab report. You will select a relevant topic of your own choice and interest, and need to work according to required standards, requirements and criteria. Since the investigation is a product of your own ideas and questions, it requires the student to ask questions about the world around us and inquire, think and communicate.

The Chemistry we learn and use today is based on many decades of in-depth research and developments in products, methods and processes. As technology advances so does Chemistry and this development keeps speeding up. It is therefore increasingly important to understand the scientific method and the nature of science in order to separate the valid

science from the less (or non-) valid science. Since Chemistry is used and researched on a global scale, it has been necessary to develop a common international language (IUPAC), with a high demand for precision and accuracy. You will start learning and developing this language alongside investigating various chemical problems and discussing and reflecting on the nature of chemistry.

Chemistry appears everywhere in our everyday lives. It is in the batteries in your phone, the medicines people take, the cleaning agents we have in our cupboards and the food you eat. Continuous development and improvement of products and processes, especially with focus on environmental aspects, calls for people with basic and further understanding of Chemistry. Whether you are interested in medicines, biology, the environment or engineering, Chemistry will be encountered at some point. Through the topics and corresponding practical work, Chemistry will encourage you to think, reflect, inquire and give you the necessary stepping-stones for the next part of your journey.

5.9. Mathematics: AA and AI

Mathematics is the study of pattern and structure. It provides language to describe and model the world we live in and uses logical reasoning and generalization to solve both abstract and practical problems.

Mathematics is a mandatory subject in the DP curriculum. There are two variants of the mathematics course and the students can choose either of them. The two routes share the same body of mathematical knowledge but approach mathematics from different perspectives.

Mathematics: analysis and approaches (AA) focuses on mathematical problem solving, abstraction and generalization. It is designed for students who are interested in studying mathematics as a subject in its own rights, but also in exploring real and abstract applications of mathematical ideas, with and without technology. The course prepares students for university programs that require a solid base in mathematics, such as engineering, physics or computer science.

Mathematics: applications and interpretation (AI) provides an applied and modelling perspective to the same core concepts that are taught in the AA course. It is designed for students who are interested in applying mathematics to practical problems and in modelling our world with mathematics. The course makes extensive use of technology and prepares

students for university programs that will require mathematics in a more applied form, such as social sciences or biology.

Both subjects are built around the same five areas of mathematical knowledge:

- Number and algebra
- Functions
- Geometry and trigonometry
- Statistics and probability
- Calculus

Much of the subject-specific content is common to both subjects, but the treatment may be different. Calculus has an expanded content in the AA course while statistics and modelling with functions have more focus in the AI course. In both routes, some of the teaching time is allocated specifically to the development of inquiry, modelling and investigation skills. The students will undertake a mathematical exploration on an individually chosen topic and present the results in an essay of about 12 to 20 pages.

The final exams in both subjects consist of two written papers. Because of a greater focus on technology, a graphing calculator is required for both papers of the AI exam, while one of the exam papers of the AA course is calculator-free.

At Gjøvik vgs, both subjects are available at Standard Level only. Both are taught in four teaching hours per week.

Norwegian universities recognize the AA SL course as equivalent to the combination of R1 and R2 courses in the national curriculum, while the AI SL course is considered equivalent to the combination of S1 and S2 courses, or the R1 course alone.

5.10. Theory of Knowledge

Theory of Knowledge is part of the IB "core," and as such is a class that all students are required to take. Taught in two hours per week, it is a course about **critical thinking** and **inquiring** into the process of knowing, rather than about learning a specific body of knowledge. In TOK, you will delve into some possible "ways of

knowing," such as reason, sense perception, imagination and memory, exploring what roles they might play in various areas of knowledge. You will also investigate a range of these "areas of knowledge," for example the natural sciences, the arts, ethics, and indigenous knowledge systems, in order to better understand their possibilities, limits, methods, and connections to each other.

How might you evaluate whether what your teachers tell you is correct? Can the methods you use in history class be used to good effect in solving mathematical problems? What are the limitations of the scientific method? What value might the knowledge systems of indigenous peoples have when applied to ethical issues related to artificial intelligence? What purposes does art serve? In TOK, you will learn to build arguments in an attempt to answer such questions. More importantly, you will learn to ask them yourself, and gain insight into the importance of asking them.

In TOK, you will look at the history of areas of knowledge in order to understand the importance they have had over time. You will also explore WOKs and AOKs in relation to current individual, local, national, and world issues. Recent TOK classes have, for example, experimented to see in how many ways their personal artwork could be interpreted by others, discussed the ethics of traditional herding methods with a Sami reindeer herder, and created digital visualizations to explore whether a biological cell might be used as a model to build sustainable cities at various locations around the world. Such activities will provide you with many opportunities to reflect on human commonality, diversity, and multiple perspectives.

In addition to the IB Learner Profile attributes of being a **thinker** and an **inquirer**, TOK will most certainly encourage you to be more **open-minded**, as your initial assumptions will be challenged, and you will not accept any claim (whether the teacher, a classmate, or you yourself make it) at face value, but rather reserve judgement while exploring it. By engaging in lively discussions, writing an essay and making a presentation, you will convey complex and nuanced ideas to various audiences, as well as listen respectfully to the ideas of others, thus developing your skills as a **communicator**.

5.11. CAS: Creativity, Activity and Service

CAS is at the heart of the Diploma Programme. With its holistic approach, CAS is designed to enhance their personal and interpersonal development. A meaningful CAS programme is a journey of discovery of self and others. A CAS programme is, therefore, individualized according to student interests, skills, values and background.

CAS is organized around the three strands of **creativity**, **activity** and **service** defined as follows. The students must undertake experiences to cover each of the strands:

Creativity—exploring and extending ideas leading to an original or interpretive product or performance

Activity—physical exertion contributing to a healthy lifestyle

Service—collaborative and reciprocal engagement with the community in response to an authentic need

CAS enables students to demonstrate attributes of the IB learner profile in real and practical ways, to grow as unique individuals and to recognize their role in relation to others. Students develop skills, attitudes and dispositions through a variety of individual and group experiences that provide students with opportunities to explore their interests and express their passions, personalities and perspectives. CAS complements a challenging academic programme in a holistic way, providing opportunities for **self-determination**, **collaboration**, **accomplishment** and **enjoyment**.

Successful completion of CAS is a requirement for the award of the IB Diploma. While not formally assessed, students reflect on their CAS experiences and provide evidence in their **CAS portfolios** of achieving the seven learning outcomes.

The CAS programme formally begins at the start of the Diploma Programme and continues on a weekly basis, for at least **18 months** with a reasonable balance between creativity, activity, and service.

All CAS students are expected to maintain and complete **an electronic CAS portfolio in ManageBac** as evidence of their engagement with CAS. The CAS portfolio is a collection of evidence that showcases CAS experiences and for student reflections; it is not formally assessed.

Completion of CAS is based on student achievement of the seven **CAS learning outcomes**. Through their CAS portfolio, students provide the school with evidence demonstrating achievement of each learning outcome.

CAS is taught one lesson a week. The students involve themselves in class activities, share experiences, plan projects and update their portfolios, supervised by the CAS coordinator.

